

Yhteiskunnalliset yritykset Suomessa

Annu Kotiranta, Petri Rouvinen,
Joonas Widgrén

Sisällys

1. Yhteiskunnallinen yrittäminen Suomessa
2. Yhteiskunnallinen yrittäminen tilastojen valossa
3. Vaikuttavuusinvestoiminen

Yhteiskunnalliselle yritykselle ei ole olemassa yhtä yleisesti hyväksyttyä määritelmää

Entä sitten?

- Termi ”yhteiskunnallinen yritys” on epäselvä yrittäjille, kuluttajille ja rahoittajille.
  - Sekä kansalliset että kansainväliset vertailut ilmiön laajuudesta tai yritysten lukumäärästä ovat epäluotettavia.
  - Sijoittajien on vaikea löytää sijoituskohteita.

”Yhteiskunnalliset yritykset ratkovat liiketoiminnallaan yhteiskunnallisia tai ympäristöongelmia.”

Suomalaisen työn liitto

”Yhteiskunnallisia päämääriä ovat sosiaalisten ongelmien ratkaiseminen, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, ekologisten ongelmien ratkominen, työllisyyden parantaminen sekä kulttuurin edistäminen.”

Arvo-liitto

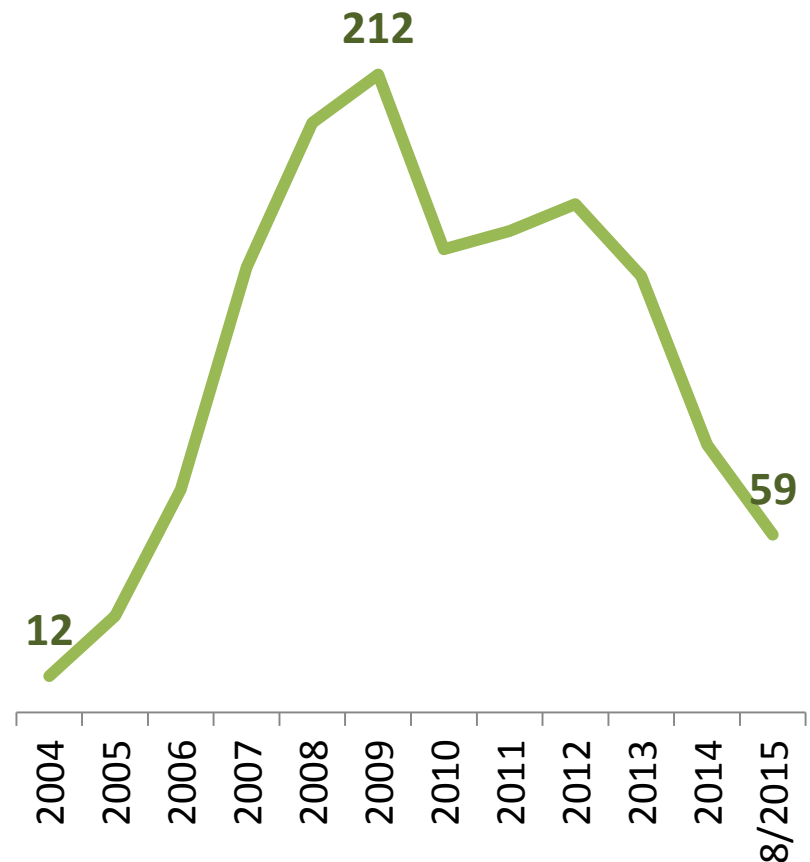
	EMES	TEM	Arvo- liitto	Suomalaisen työn liitto	EU
Yhteiskunnallisen yrityksen ensisijainen tavoite on yhteiskunn. hyvän tuottaminen					
Valtaosa voitoista käytetään yhteiskunnallisen tavoitteen edistämiseen					
Yritys toimii markkinoilla; sillä on tuotteiden ja/tai palveluiden tuotantoa					
Päätöksenteko on julkisesta hallinnosta riippumatonta					
Yrityksellä on toiminnassaan taloudellinen riski					
Osallistava toimintatapa: työntekijät ja sidosryhmät osallistuvat päätöksentekoon					
Liiketoiminta on avointa ja läpinäkyvää					
Yhteiskunnallista vaikuttavuutta mitataan					
Työllistetään heikossa markkina-asemassa olevia					
Toiminta perustuu pääasiallisesti palkkatyöhön (vrt. vapaaehtoistyö)					
Yritys pohjautuu kansalaisten aloitteeseen					
Päätöksenteko ei perustu pääomasijoitukseen					

”Voiko mikä tahansa SoTe-alan yritys, joka investoi voimakkaasti oman toimintansa kasvattamiseen, julistautua yhteiskunnalliseksi yritykseksi?”

”Onko aseita valmistava yritys, joka lahjoittaa valtaosan voitoistaan hyväntekeväisyyteen, yhteiskunnallinen?”

Sosiaalinen yritys yhteiskunnallisena yrityksenä

- Osa yhteiskunnallisista yrityksistä on myös sosiaalisia yrityksiä – ja päin vastoin
- Sosiaalisen yrityksen kriteeri: vähintään 30 % yrityksen työntekijöistä on vajaakuntoisia ja pitkäaikaistyöttömiä (Laki 1351/03)
- Rekisteröityneiden sosiaalisten yritysten määrä on laskussa
  - Keskeiset syyt uusien rekisteröitymisten vähäiseen määrään:
    - Työvoimakustannusten nousu rekisteröidytessä
    - Riskialttius suhteessa tuottoon

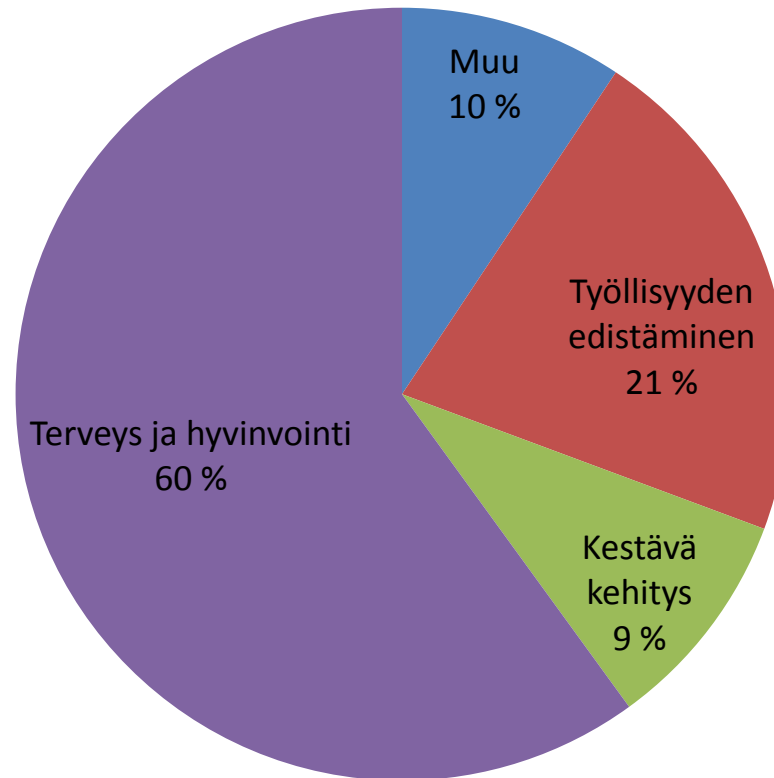

Yhteiskunnalliselle yritykselle ei ole olemassa yhtä yleisesti hyväksyttyä määritelmää

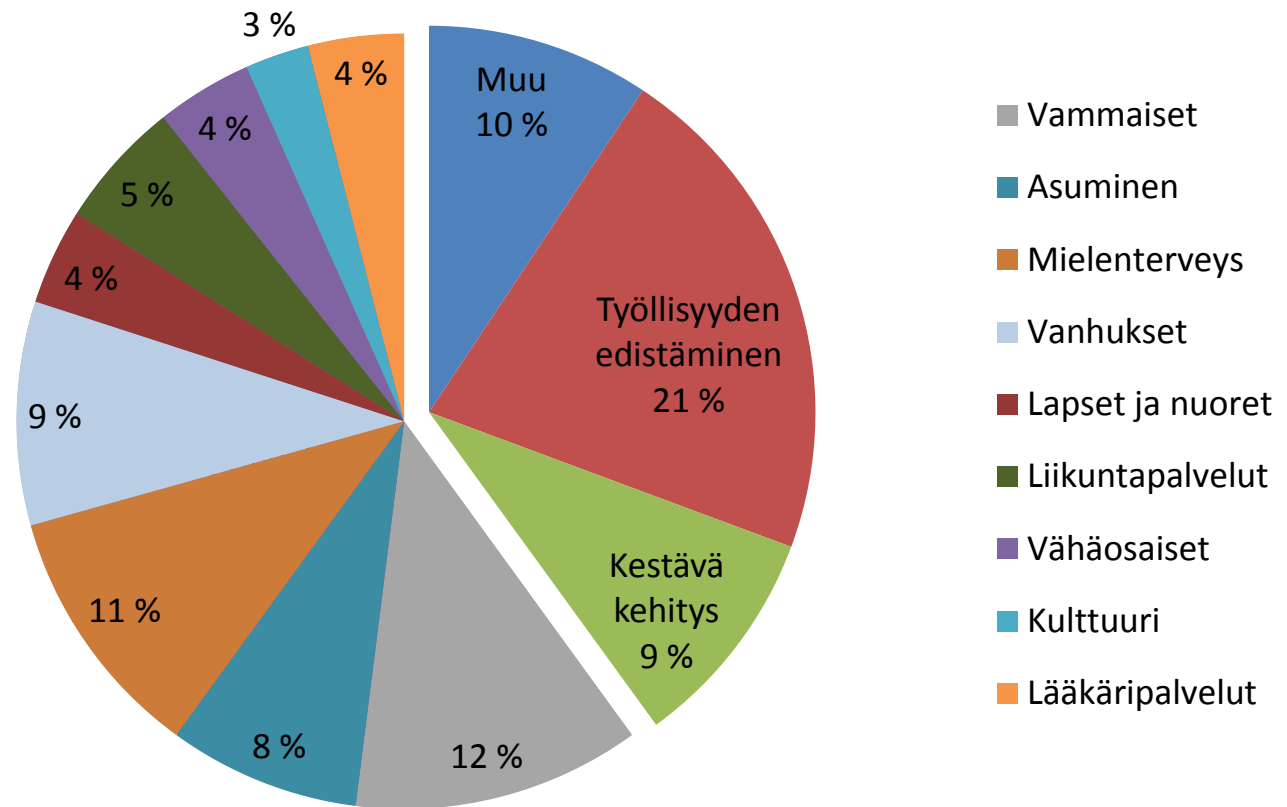
Yhteiskunnallisille tavoitteille ei ole olemassa yhtä täsmällistä tai yleisesti hyväksyttyä listausta tai määritelmää

Suomalaisten tunnistautuneiden* yhteiskunnallisten yritysten tavoitteet

*) Arvo-liiton jäsen ja/tai
Yhteiskunnallinen yritys -merkin haltija

Suomalaisten tunnistautuneiden* yhteiskunnallisten yritysten tavoitteet

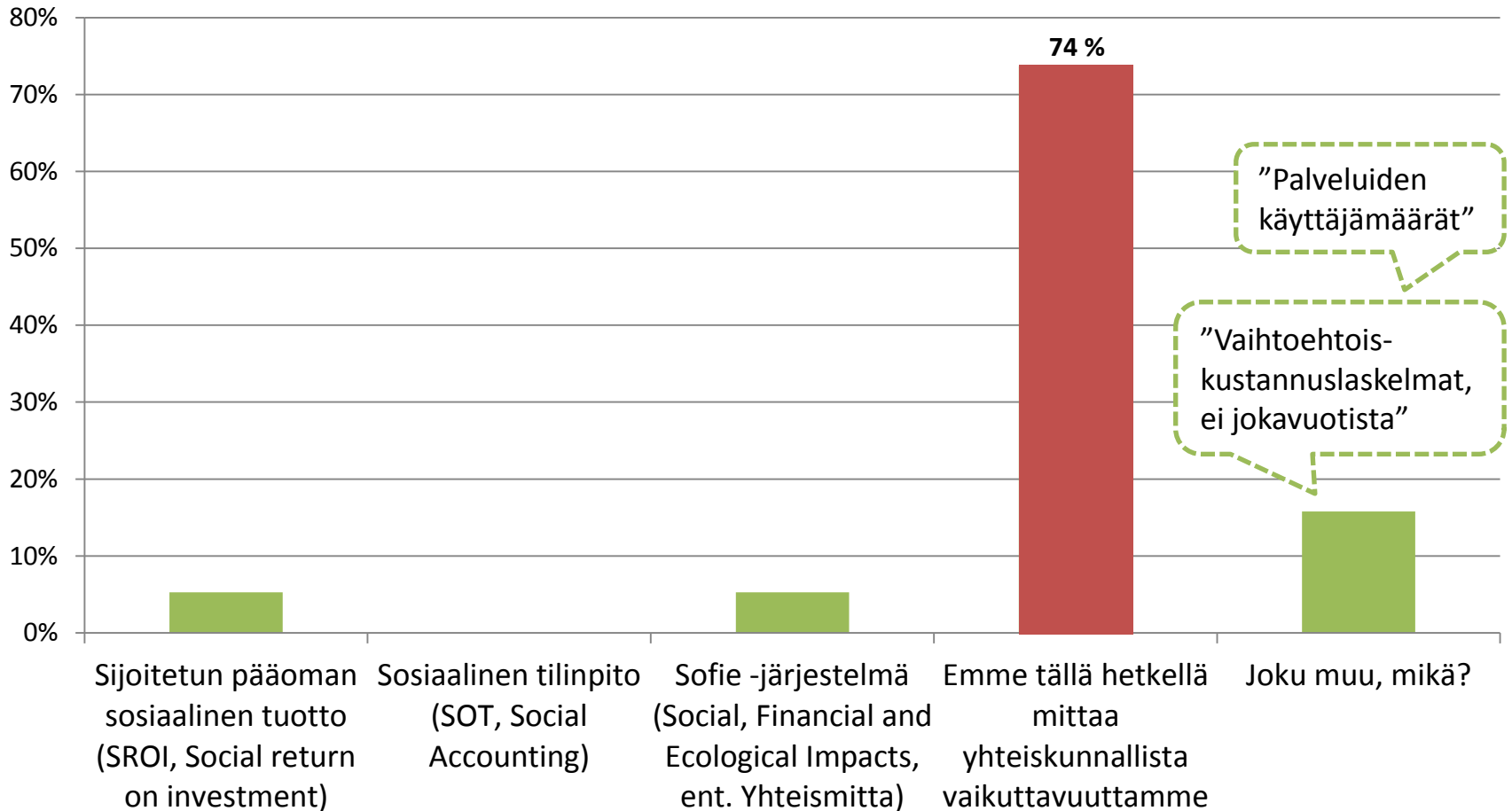

*) Arvo-liiton jäsen ja/tai
Yhteiskunnallinen yritys -merkin haltija

Vaikutusten ja vaikuttavuuden mittaaminen

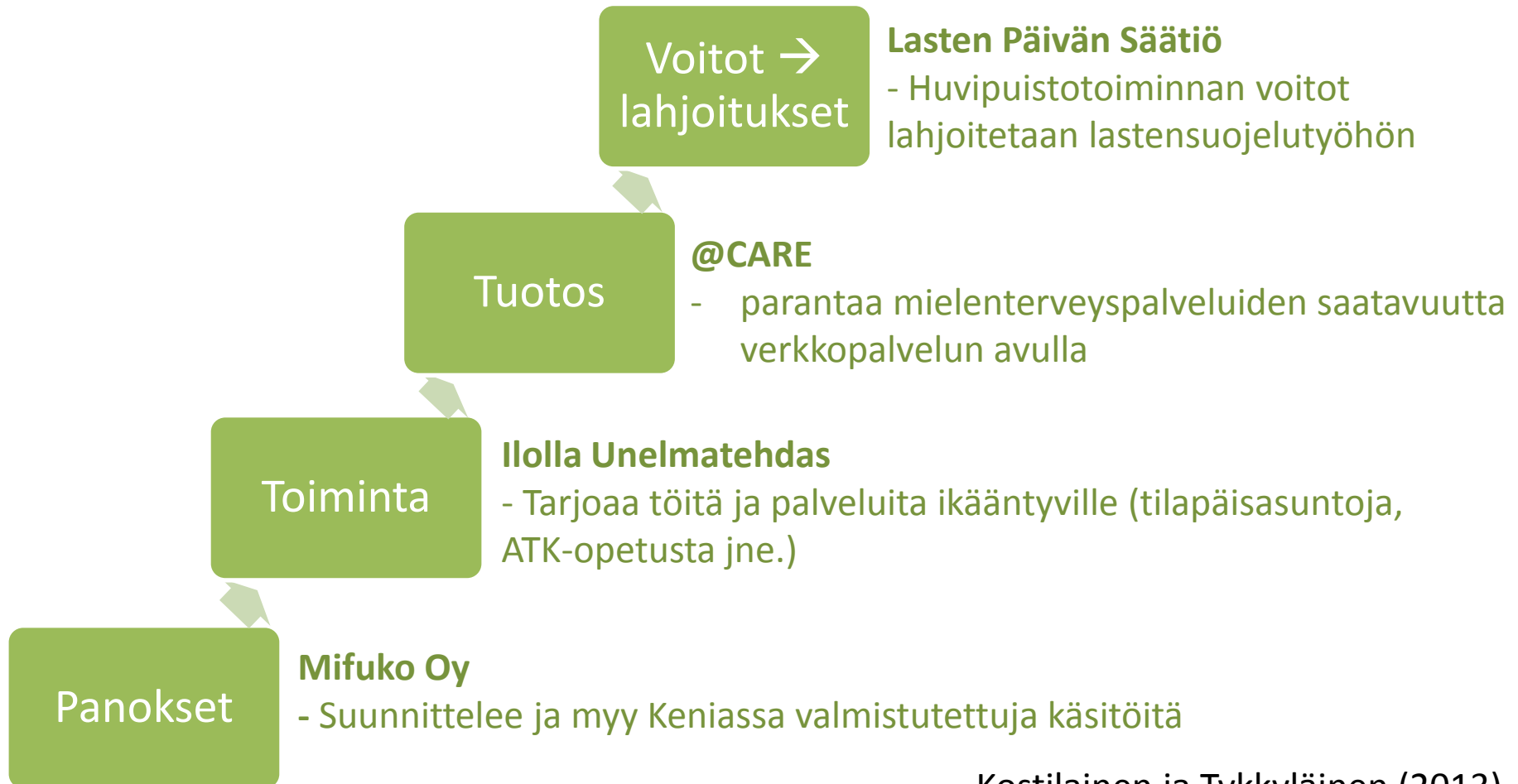
- Tavoitteiden saavuttamisen ja toiminnan vaikuttavuuden mittaaminen on vähäistä
  - Yhteiskunnalliset yritykset raportoivat harvoin julkisesti toimintansa vaikutuksia tai vaikuttavuutta
  - Tehdyt arviot ovat pääasiassa laadullisia
  - Vaikuttavuuden mittaamiseen on kehitetty useita menetelmiä
    - SROI
    - GIIRS Rating
    - Social accounting

Miten organisaationne seuraa yhteiskunnallista vaikuttavuuttaan?

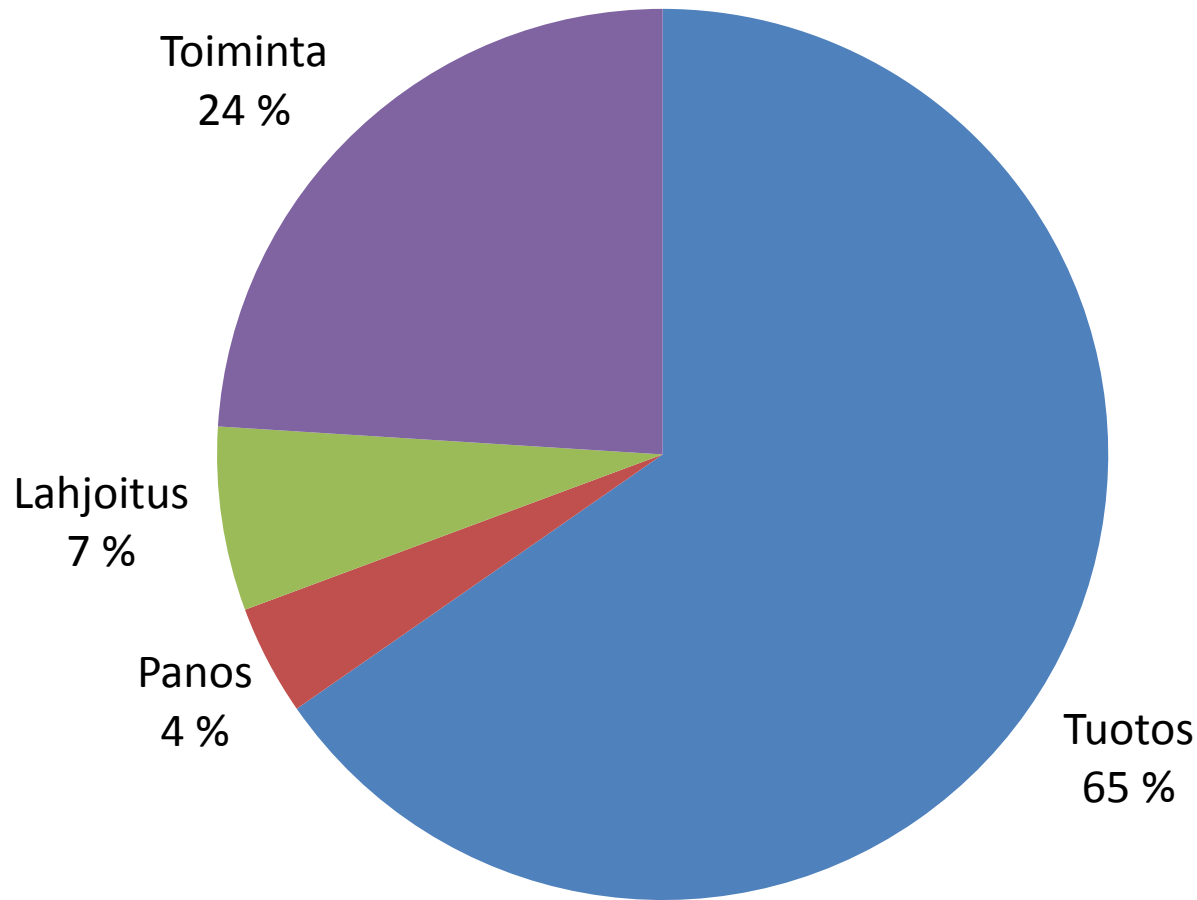

Lähde: Yhteiskunnallisille yrityksille suunnattu kysely. N=19

Missä tuotantoketjun vaiheessa vaikuttavuus syntyy?

Missä tuotantoketjun vaiheessa vaikuttavuus syntyy?

n= 77

Lähde: Tunnistautuneiden
y-yritysten internet-sivut

Yhteenveto

- Yhteiskunnalliselle yritykselle on olemassa useita toisistaan poikkeavia määritelmiä
- Suomalaisten tunnistautuneiden yhteiskunnallisten yritysten tavoitteet liittyvät useimmiten terveyteen ja hyvinvointiin
- Valtaosa tunnistautuneista yrityksistä tuottaa yhteiskunnallista arvoa lopputuotteen tai palvelun kautta

2. Yhteiskunnallinen yrittäminen tilastojen valossa

- Kuinka paljon Suomessa on yhteiskunnallisia yrityksiä?
- Kuinka paljon nämä yritykset työllistävät?
- Onko yhteiskunnallinen yrittäminen taloudellisesti kannattavaa?

Kuinka paljon Suomessa on yhteiskunnallisia yrityksiä?

- Suomessa on aikaisempien arvioiden mukaan **3 000 - 12 000** yhteiskunnallista yritystä
- Tunnistautuneita yhteiskunnallisia yrityksiä ja sosiaalisia yrityksiä on yhteensä noin 130

Etlatiedon yrityskysely

- Etlatieto toteutti keväällä 2015 laajan yrityksille suunnatun kyselyn
  - Lähetettiin yli 30 000 yritykselle, vastauksia yli 4500
  - Kohdejoukkona kaikki yritykset
  - Kyselydataa täydennettiin vuoden 2013 tilinpäätöstiedoilla
- Yksi kyselyn kysymys pyrki haarukoimaan vastaajajoukosta yhteiskunnallisia yrityksiä:

”Käyttääkö yrityksenne **pääosan voitoistaan** jonkin **yhteiskunnallisen päämäärän edistämiseen?**”

Kyselyvastausten perusteella
Suomessa on **19 100 – 24 300***
yhteiskunnalliseksi luokiteltavaa yritystä.

Tämä vastaa **7,5 % – 9,5 %***
koko yrityspopulaatiosta.

*) 95 % luottamusväli.
Kyselytulos painotettu vastaamaan
Suomen yrityspopulaatiota

”Käyttääkö yrityksenne **pääosan voitoistaan** jonkin **yhteiskunnallisen** päämäärän edistämiseen?”

- Korkea prosentti yllätti: Osa ”Kyllä” –vastanneista yrityksistä käytiin manuaalisesti läpi
  - Noin 20 % ”kyllä” -vastanneista yrityksistä täytti julkisten tietojen perusteella keskeiset yhteiskunnallisen yrityksen kriteerit
    - Yhteiskunnallinen missio ja rajoitettu voitonjako
  - Joukossa runsaasti julkisomisteisia yrityksiä

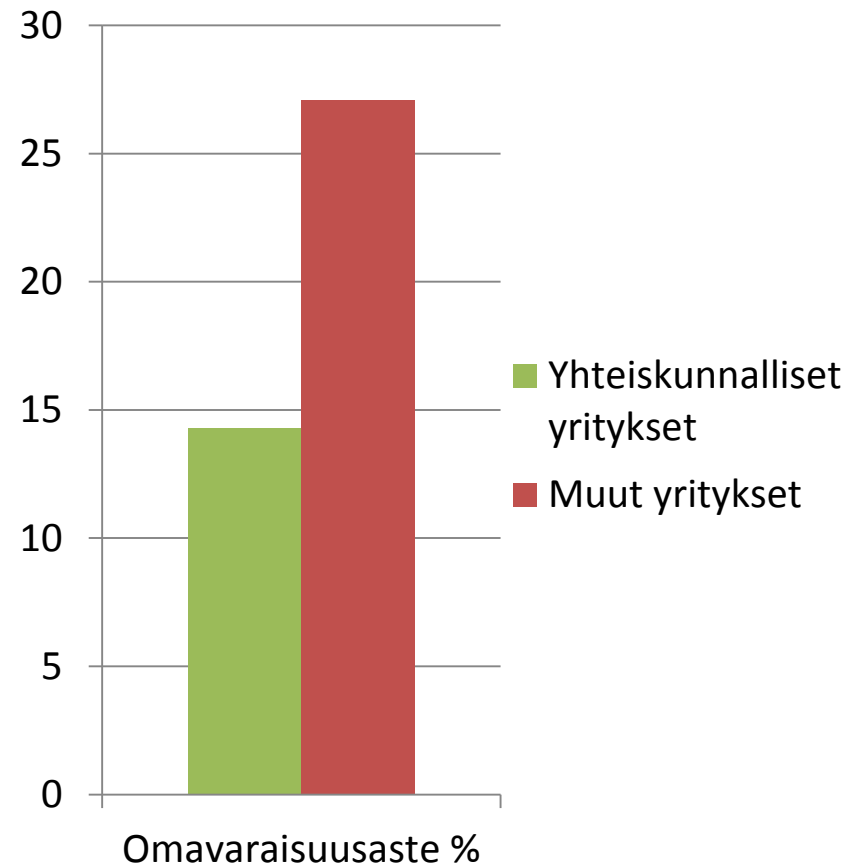
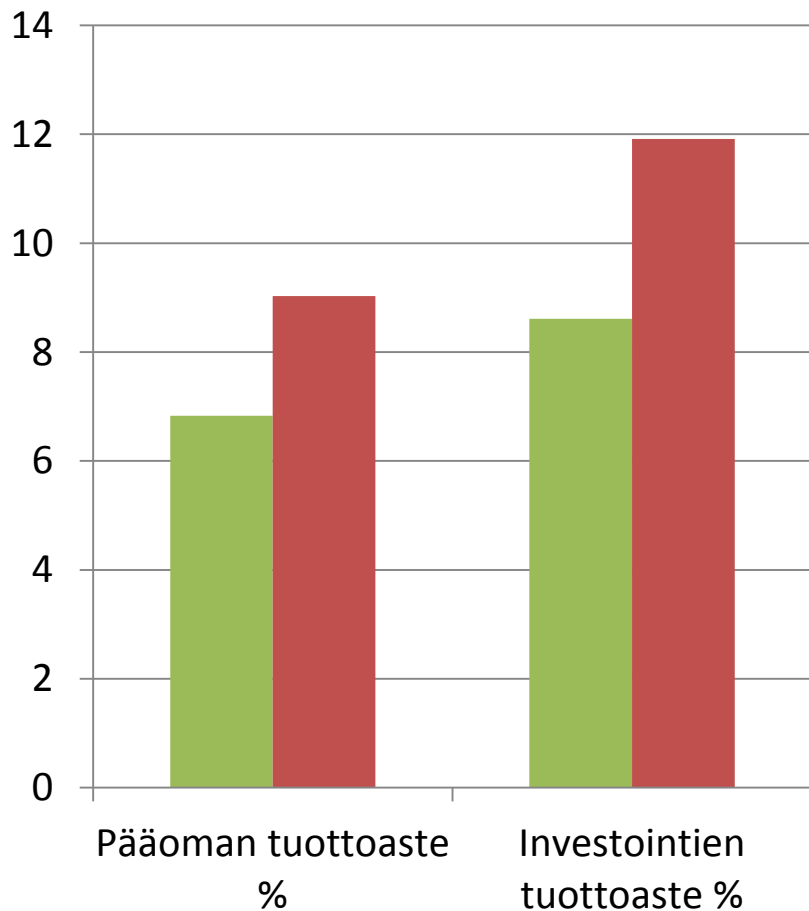
Kuinka paljon yhteiskunnallisissa yrityksissä työskentelee ihmisiä?

- Yhteiskunnalliset yritykset työllistävät aikaisempien arvioiden mukaan **10 000 - 38 000** henkeä
- Rekisteröityneissä sosiaalisissa yrityksissä (59 kpl) työskentelee arviolta muutamia satoja henkilöitä

Kyselyvastausten perusteella
”yhteiskunnalliset yritykset” työllistävät
noin **125 700 - 210 000*** henkeä

*) 95 % luottamusväli.
Kyselytulos painotettu vastaamaan
Suomen yritys populaatiota.

Yhteiskunnallisten yritysten kannattavuus ja vakavaraisuus

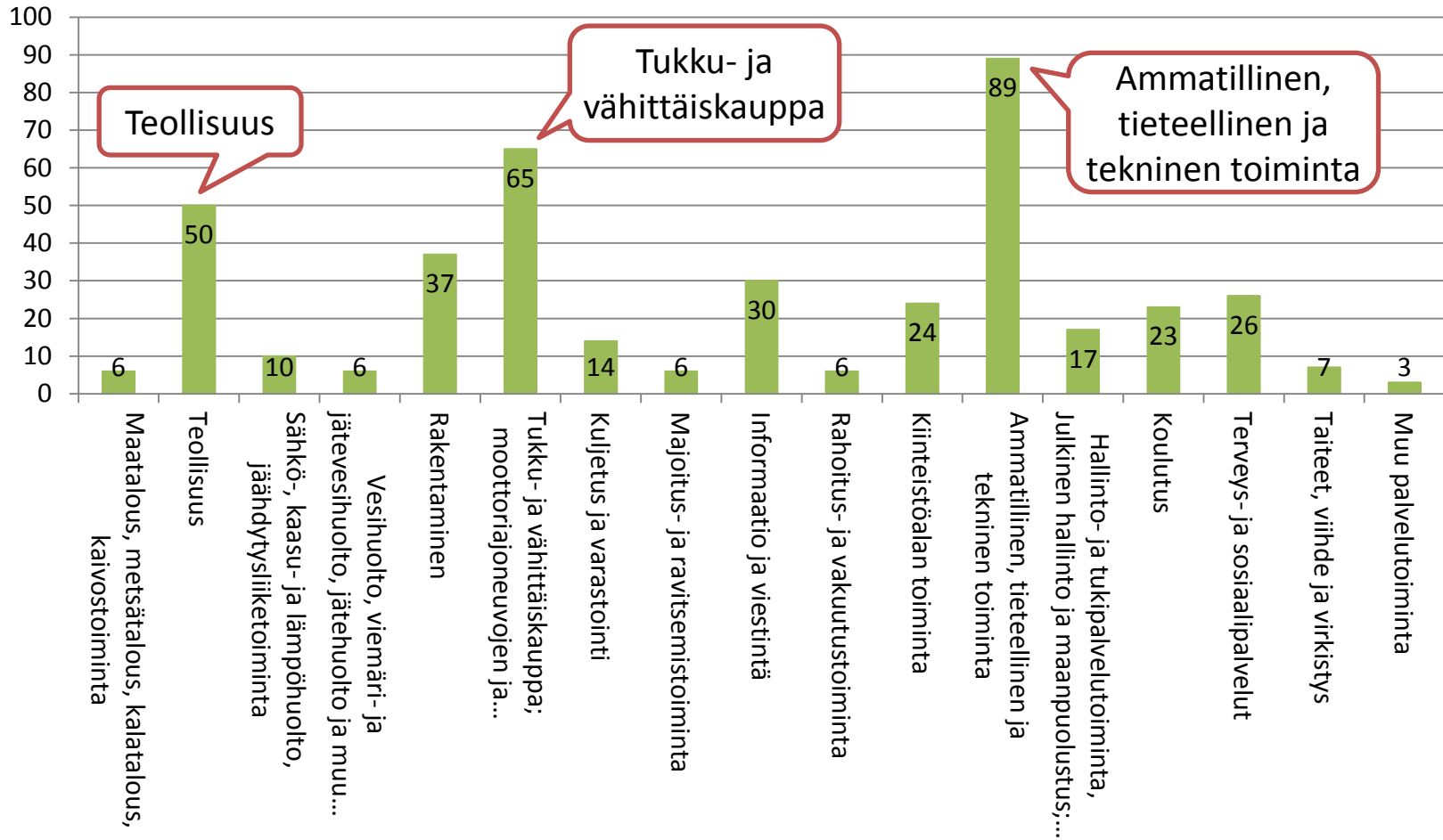

Lähde: Etlatiedon yrityskysely,
Tilastokeskuksen yritysrekisteri ja Asiakastieto Oy.

N=4558

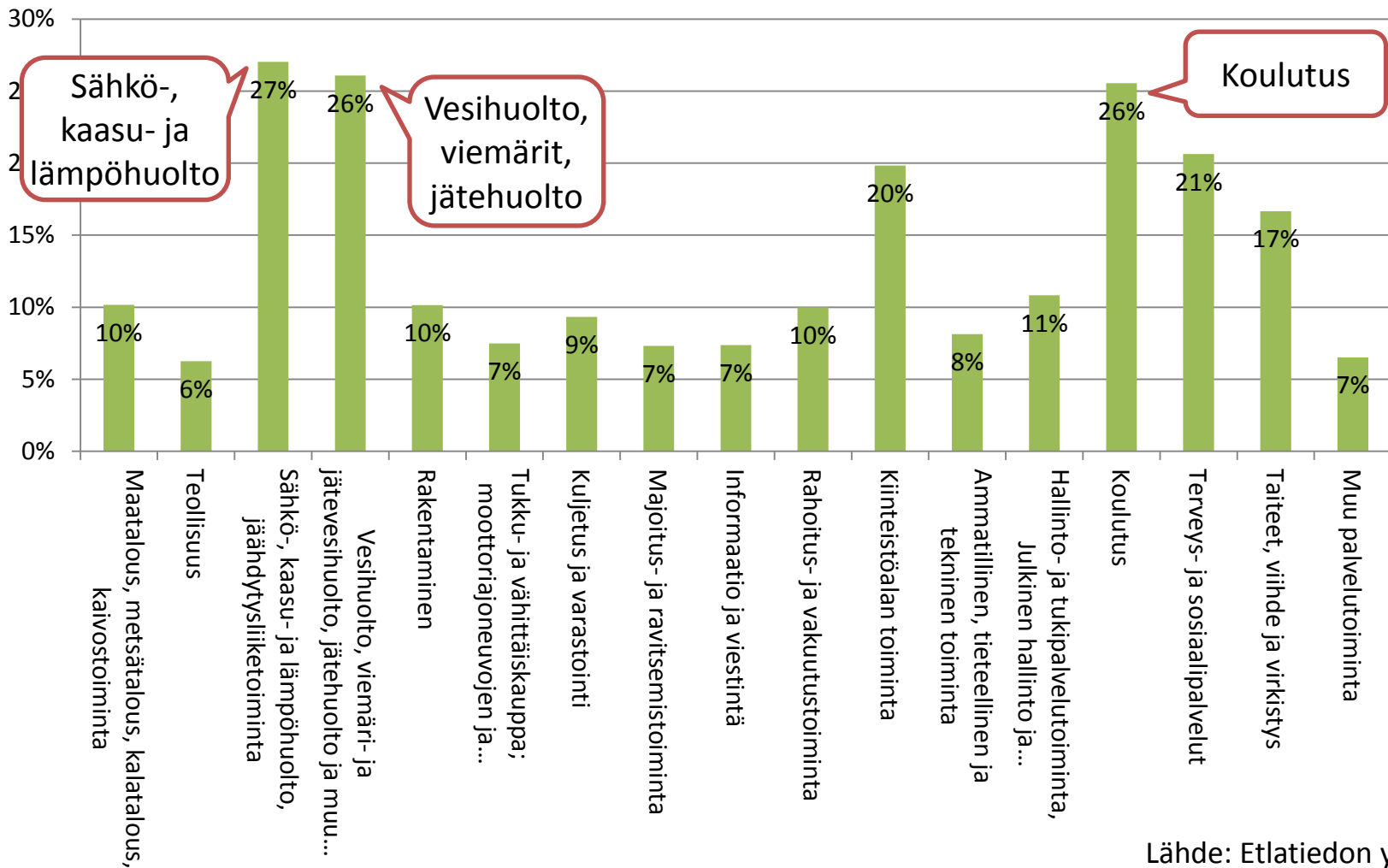
Kyselyyn vastanneet ”yhteiskunnalliset yritykset” toimialoittain (lkm)

Lähde: Etlatiedon yrityskysely,
Tilastokeskuksen yritysrekisteri ja Asiakastieto Oy.

N=4558

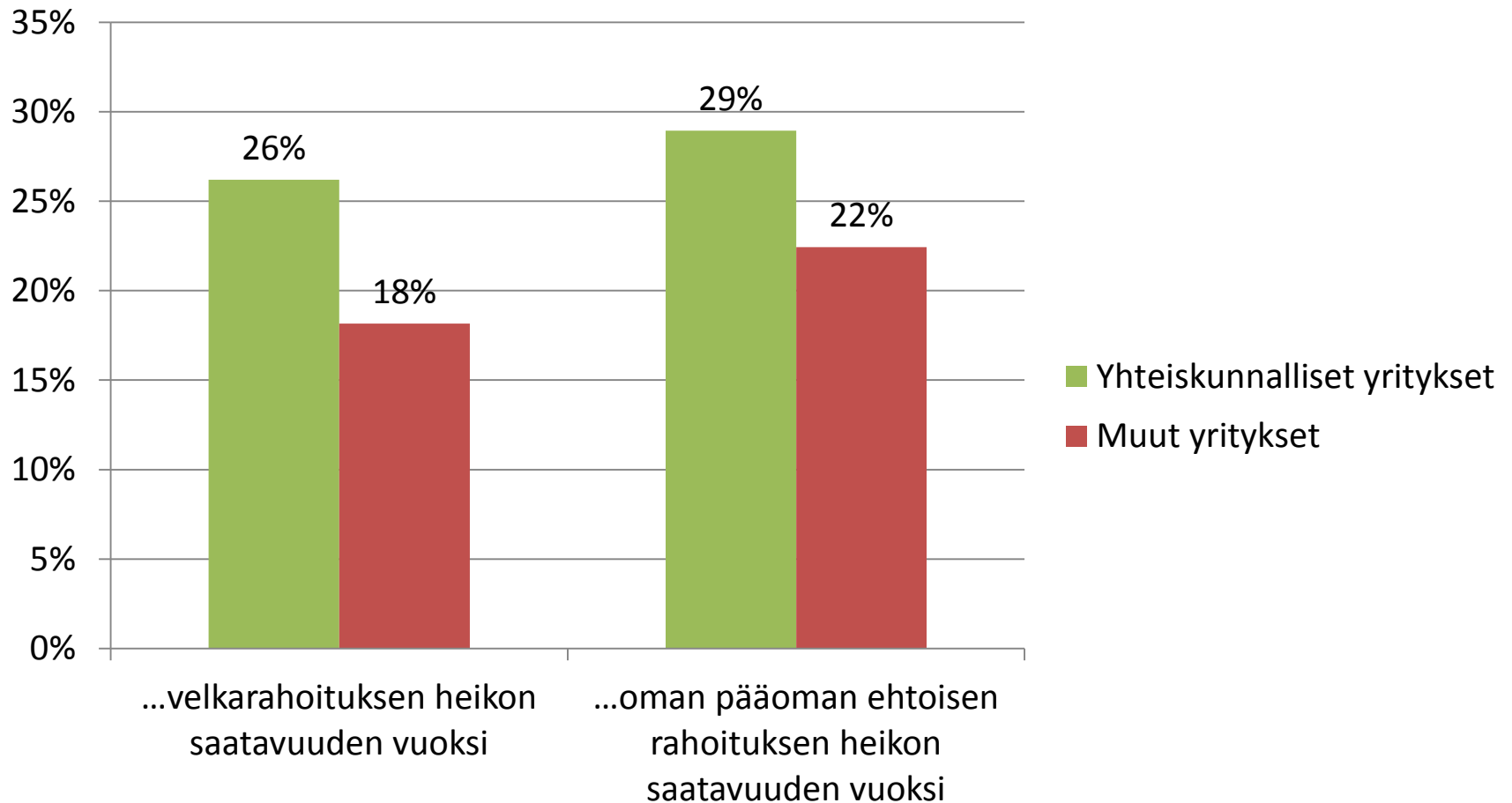
Yhteiskunnallisten yritysten osuus vastaajayrityksistä toimialoittain (%)

Lähde: Etlatiedon yrityskysely,
Tilastokeskuksen yritysrekisteri ja Asiakastieto Oy.

N=4558

Yritykseltämme on viimeisen 12 kk aikana jäänyt toteuttamatta merkittävä investointihanke...

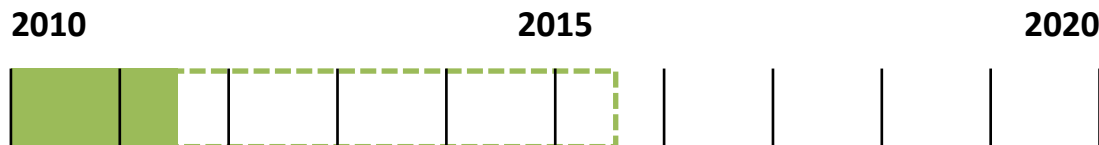

Yhteenveto

- 8,5 % suomalaisyrityksistä sijoittaa pääosan voitoistaan jonkin yhteiskunnallisen päämäärän edistämiseen
- Erityisen paljon yrityksiä seuraavilla toimialoilla:
  - Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta (27 % kyselyyn vastanneista toimialan yrityksistä on yhteiskunnallisia)
  - Vesi- ja jätevesihuolto, muu ympäristön puhtaanapito (26%)
  - Koulutus (26%)
- Yhteiskunnallisten yritysten kannattavuus ja vakavaraisuus on keskimääräistä heikomppaa
- Investointirahoituksen on hankkiminen keskimääräistä hankalampaa

Mitä on vaikuttavuusinvestoiminen?

- ”Tavoitteena ratkaista yhteiskuntaan tai ympäristöön liittyvä ongelma luoden samalla taloudellista tuottoa.”
(Global Impact Investing Network GIIN)
- ”Aktiivinen pääoman sijoittaminen yrityksiin tai rahastoihin jotka tuottavat yhteiskuntaa ja/tai ympäristöä hyödyttävää tuotetta tai palvelua ja jonka tuotto sijoittajalle vaihtelee.”
(Bridges Ventures)
- JP Morganin (2010) arvion mukaan vuoteen 2020 mennessä vaikuttavuusinvestointeja tehdään jopa 1000 miljoonaa US dollaria
  - Vuonna 2015 JP Morganin kyselyn mukaan vaikutusinvestointien volyyymi mittaluokkaa 140 miljoonaa

Vaikuttavuusinvestoimisen rahoitusmarkkinat

Kysyntä

Vaikuttavuudesta kiinnostaneet ostajat
Julkisen sektorin hankinnat
Julkishankinto vaikuttavuuden ostajina
Valveutuneet kuluttajat
Valveutuneet yritysostajat

Vaikuttavuuteen pyrkivät organisaatiot
Avustuksilla toimivat organisaatiot
Sosiaaliset yritykset
Yhteiskunnalliset yritykset
Vapaaehtoisorganisaatiot

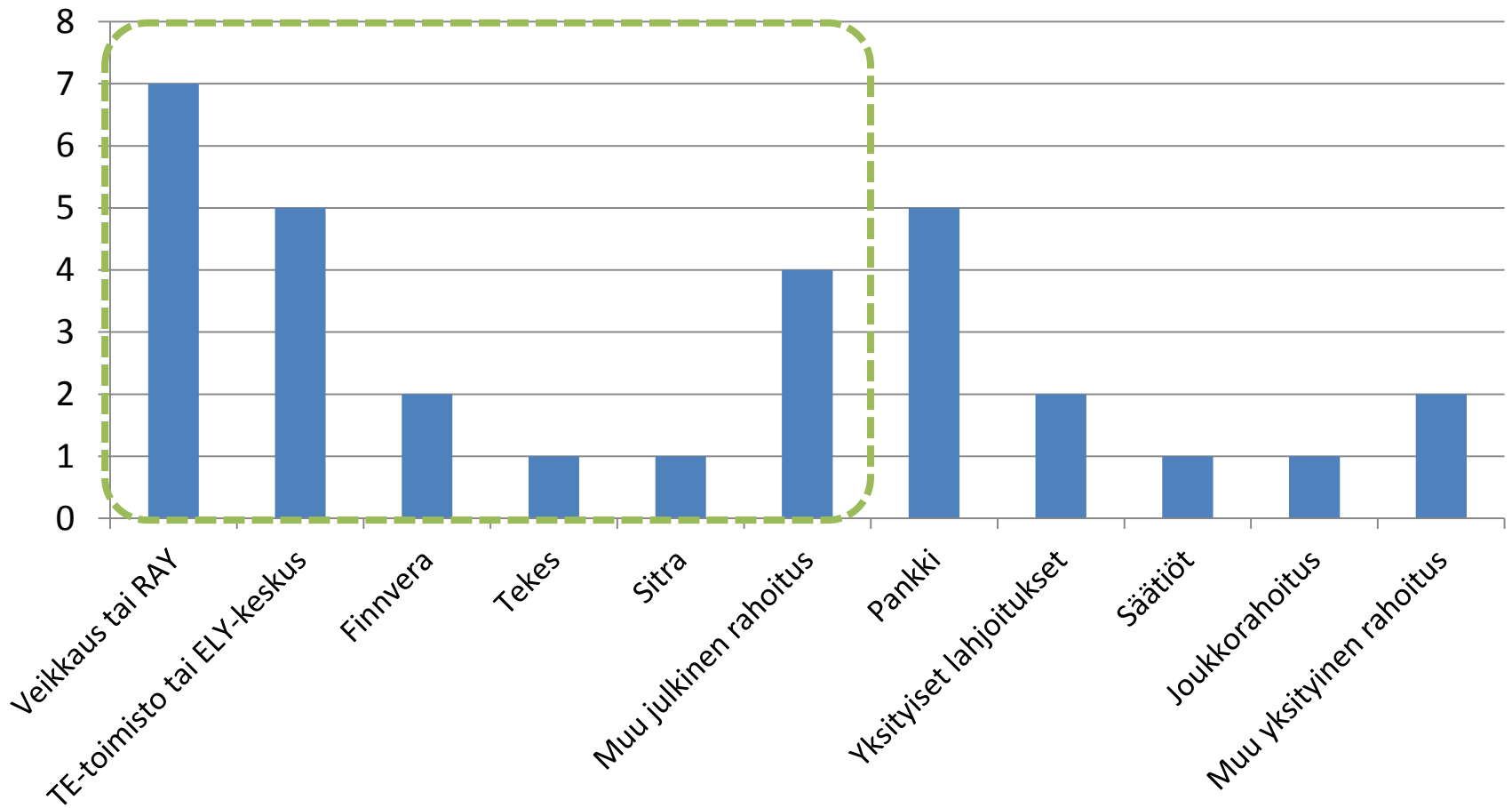
Rahoitusmuodot
Lahjoitukset ja avustukset
Social impact bonds (SIB)
Pääomalainat
Joukkovelkakirjat

Vaikuttavuusrahoituksen kanavat
Sosiaalisen pankit
Joukkorahoitus-alustat
Vaikutusinvestointien välitysorganisaatiot
Vaikuttavuusinvestointiin keskittyneet rahastonhoitajat

Tarjonta

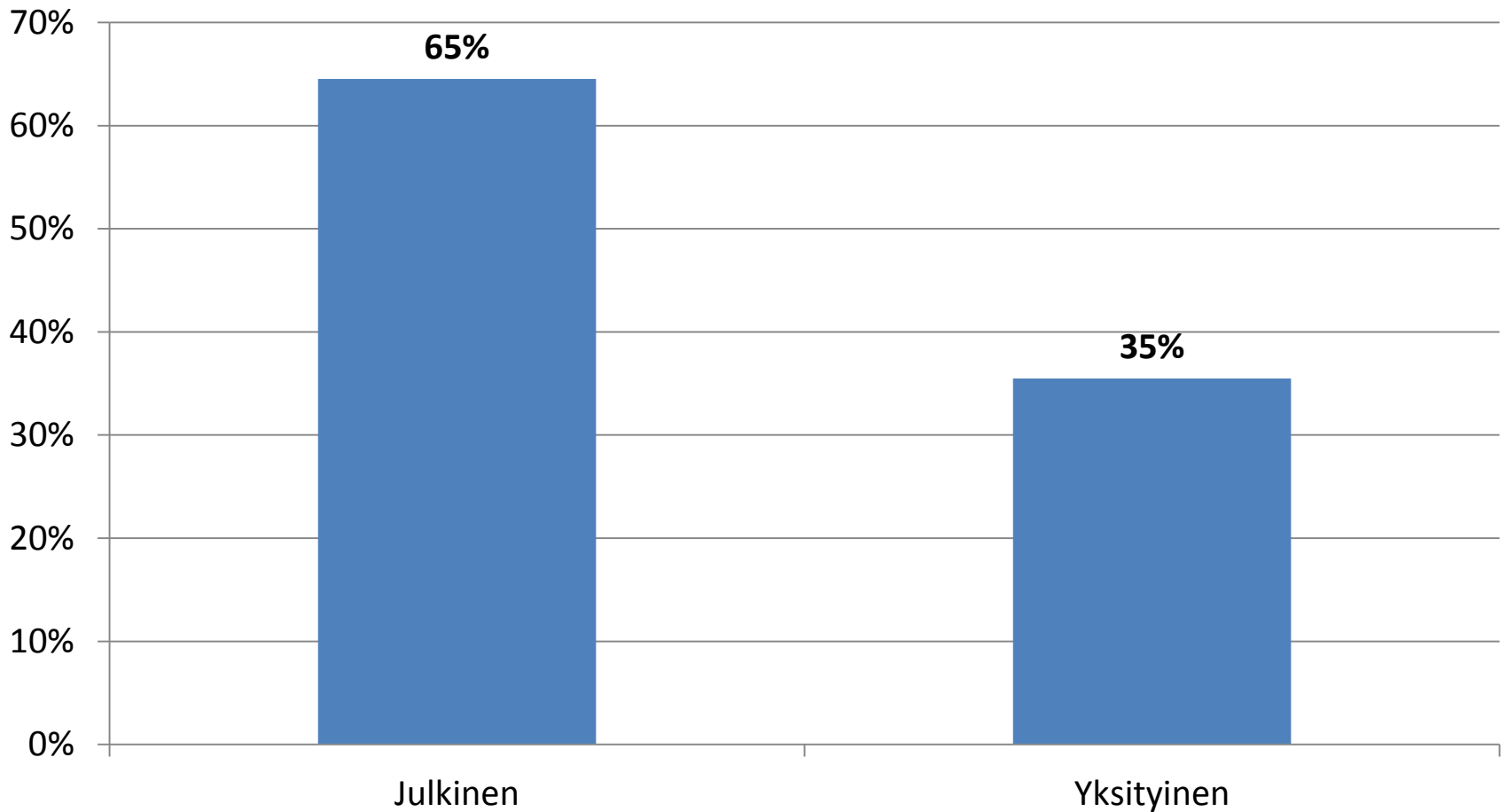
Vaikuttavuusrahoituksen lähteet
Julkinen sektori ja EU
Yksityiset yritykset
Yksityiset kansalaiset
Paikalliset rahastot
RAY ja Veikkaus

Yhteiskunnallisten yritysten rahoituksen lähteet

Lähde: Yhteiskunnallisille yrityksille
suunnattu kysely. N=19

Yhteiskunnallisten yritysten rahoituksen lähteet

Lähde: Yhteiskunnallisille yrityksille
suunnattu kysely. N=19

Sosiaalinen vaikuttavuusjohdannainen

Social Impact Bond (SIB)

- Sijoittajille maksetaan tuottoja vain, jos ennalta sovittuihin tavoitteisiin päästään
  - Julkisella sektorille yksi tapa ostaa vaikuttavuutta suoritteiden sijaan
  - Sijoittajille mahdollisuus sijoittaa ennaltaehkäisyyn
  - SIB kantaa epäonnistumisen riskin, ei julkinen sektori
- Malli ei vaadi, että palvelun tuottaja olisi yhteiskunnallinen yritys
- Tavoitteet saavutetaan tyypillisesti pitkällä aikavälillä → vaatii pitkäjänteistä sijoittamista
- Paljon käytetty vaikuttavuusinvestointimalli esim. Iso-Britanniassa

Yhteiskunnallisiin yrityksiin erikoistunut rahasto (EuSEF)

- Mikä on EuSEF?
  - Merkki rahastonhoitajalle, jonka rahaston sijoituksista vähintään 70 % suuntautuu yhteiskunnallisiin yrityksiin
  - Luotettava tunnistautumistapa EU:n alueella toimiville yhteiskunnallisiin yrityksiin sijoittaville rahastoille
  - Sijoittajat ammattimaisia sijoittajia tai varakkaita yksityishenkilöitä
- Tavoitteena helpottaa yhteiskunnallisten yritysten rahoittamista sekä edesauttaa eurooppalaisten markkinoiden syntyä

”Tulevaisuudessa yhteiskunnallinen vaikuttavuus on kilpailuetu.”

”Yhteiskunnallinen yritys -leima ei ole kiinnostava sijoittajan näkökulmasta. Se ei kerro mitään yrityksen missiosta tai vaikuttavuudesta.”

Yhteenveto

- Yhteiskunnalliset yritykset ja niiden vaikuttavuus on piilossa
  - Vain harva on tunnistautunut – ja määritelmä vaihtelee
  - Tunnistautuneista harva raportoi toiminnan vaikuttavuutta
  - Investoiminen on vaikeaa ja kallista
- Investointipuoli on toistaiseksi alkutekijöissään
  - Ensimmäinen SIB käynnistymässä
  - Yksi rahastonhoitaja on EuSEF -hakuprosessissa
- Valtaosa rahoituksesta saadaan tällä hetkellä julkiselta sektorilta.
  - Onko markkinoilla tällä hetkellä edes tilaa yksityiselle rahoitukselle?

LOPUKSI

1. Yhteiskunnallisen yrityksen määritelmä on epäselvä ja tapauskohtainen
2. Yhteiskunnalliseksi itsensä määritteleviä yrityksiä on Suomessa kymmeniä tuhansia ja ne ovat merkittävä työllistäjä
3. Yritysten yhteiskunnallinen vaikuttavuus ei ole todennettavissa: sitä ei käytännössä juuri mitata tai raportoida
4. Julkinen sektori on yritysten merkittävin rahoittajayksityinen raha kaipaa todennettua vaikuttavuutta

ETLA

annu.kotiranta@etla.fi

joona.widgren@etla.fi